

Niels Sehested Kjerulf Henriksen

Niels Sehested Kjerulf Henriksen er en af de mest markante og mest velanskrevne lærere som har været ansat ved Tvis Skolevæsen. Hans lærergerning strakte sig over 50 år, heraf 35 år i Tvis, hvor han var ansat som degn og lærer fra 1876 til 1911.

Han startede ved den daværende hovedskole på Amalielyst, som lå lige vest for Tvis Kloster. I 1887 blev han forflyttet til Tvis Lundskolen, Frydenlund, og var lærer her, indtil han på grund af svagelighed blev pensioneret i 1911.

Han flytter til Tvis By og dør her i 1919.

Det her er et passende og fortjent 100 års mindeskrift over en stor personlighed med stor betydning for skole, kirke og samfund i Tvis.

Niels Sehested Kjerulf Henriksen

Lærer Henriksen var født 6. juli 1844 i købstaden Holbæk, som søn af farveriejer Niels Frederik Henriksen. Som 11 år gammel blev han sendt i pleje hos sine morforældre i Lemvig. Det var medvirkende til at sjællænderen senere vendte tilbage til

Vestjylland og fik sin lærergerning her. Hans barndom og ungdom var meget præget af krigene om Hertugdømmerne Slesvig og Holsten. Den nationale følelse var meget stærk og tabet af Sønderjylland i 1864 kom det år, hvor Henriksen blev færdig på seminariet. Det danske udfald og sejr ved Fredericia Vold kom netop på Henriksens fødselsdag d. 6. juli. Ofte var disse begivenheder i hans tanker, og skolebørnene blev belært om at fremme og værne om den danske sag.

Lemvig

Hjemmet i Holbæk blev opløst og den 11 år gamle Niels kom som plejesøn til Lemvig. Det var hos morforældrene. Han gik i skole i Lemvig i 3 år og tog den lille præliminæreksamen. Han blev også konfirmeret her. Han må have været et kvikt barn, som havde evnerne og lysten til bøger og lærdom. Efter konfirmationen blev han i 2 år huslærer i Mejrup og Lemvig og derefter 18 år gammel enelærer på Taabel Skole i Vestervig Kommune. En lille skole som lå ude på landet tæt ved Agger. Stillingen var beregnet til en ugift lærer. Her var han indtil 1863, hvor han begyndte på Blågårds Seminarium på Nørrebro i København.

Tåbel skole

Blågård Seminarium

Blågård Seminarium er kongerigets ældste seminarium. Det første Blågård på Nørrebro i København, blev startet i 1791, men blev kort efter flyttet til Jonstrup på biskop Balles anbefaling af hensyn til moralen. Biskoppen havde set at seminaristerne kiggede efter de ældste piger i

Vajsenhuset. Blågård Plads lå ellers dengang ”ude på landet”, udenfor Københavns volde og søer.

Det var det andet Blågård Seminarium som Niels Henriksen kom på. Det var startet i 1859 af højskolemanden Jeppe Tang. Starten var i lejede lokaler; men der var stor tilstrømning til uddannelsen og i 1863 blev den flotte 4 etages skole bygget i Blågårdsgade.

Det var udelukkende et mandeseminarium. Det var først i 1947, at kvinder kunne optages.

Statsseminariet i Tønder var fra 1759, altså ældre end det første Blågård, men da det lå i hertugdømmerne, var det ikke kongerigets ældste, men den kunne smykke sig med titlen – Nordens ældste.

Rektoren på Blågård var fra 1859 Jeppe Tang Andersen. Han var gårdmandssøn fra Ringkøbing. Han var stærkt påvirket af Grundtvig og havde været lærer på Grundtvigs højskole på Marienlyst. Hans private læreanstalt skulle være en fri folkelig læreanstalt for vordende lærer. Der var stor søgning til seminariet, og der var allerede 86 elever i 1863.

Minister Monrad havde givet ham 10.000 kr. til byggeriet i 1863, skønt han kaldte Jeppe Tang, den største fantast han nogensinde havde truffet. Enkedronning Caroline Mathilde hjalp også til.

Der var 60 elevværelse på Blågård og lejligheder til rektor og lærerne. Nogle af eleverne boede i små værelser i kvarteret.

Der var ingen terperi eller mødepligt. Undervisningen skulle ledsages af frie foredrag.

Jeppe Tang, der også var medlem af folketinget nogle år, døde i 1904. Seminariet gik i arv til sønnen Niels Tang, som var rektor frem til 1927. Niels Henriksen var

elev fra april 1863 til juni 1964. Opholdet blev afsluttet med eksamen. Dimittenden Henriksen var klar til at søge embede som bare 20 år gammel.

Af en Landsbylærers dagbog.

I 1927 var der en artikel i Hardsyssel Årbog af A. Ravnholt. Artiklen er på 72 sider og bygger på de dagbogsoptegnelse Henriksen gjorde i tiden fra eksamen fra Blågård til sin død.

De følgende sider er uddrag af denne artikel. Jeg har forkortet den, udeladt dele og suppleret med egne noter.

A. Ravnholt 1927:

AF EN LANDSBYLÆRERS DAGBOG

Ved A. Ravnholt.

De gamle Landsbydegnes Tid maa vel nu siges at høre Fortiden til. Overgangen fra den Tid da man almindelig og med Rette anvendte Ordet Degn for Skolelærere og Kirkesangere paa Landet til den nyere Tid, da Landsbydeggen er afløst af Læreren med den bedre Uddannelse og mere moderne Støbning, kan ikke bestemt angives. Det afhænger jo meget af vedkommende Personers og Egenes Forhold.

Vidt forskellige som de enkelte naturligvis kunde være, var der dog f. Eks. over næsten alle Landsbylærerne i Vestjylland i Tiden fra omkring Midten til henimod Slutningen af 19. Aarhundrede et fælles Præg, der naturligvis i nogen Grad var en Følge af de nogenlunde ens, i Reglen fattige, Kaar, hvorunder Lærerne da levede.

Som Helhed kan det sikkert siges, at Landsbylæreren i nævnte Tidsrum røgtede sin Gerning i Skole og Kirke med stor Nidkærhed og Trofasthed og derved ogsaa har givet sit Bidrag til den aandelige og materielle Opgang, som særlig er betegnende for den danske Bondestand i den Tid.

Om den Landsbylærer, nemlig L æ r e r N. K. H e n r i k s e n i T v i s, af hvis Dagbogsoptegnelser her i det følgende skal gengives en Del Udtog, kan det i hvert Fald siges, at han omfattede sin Gerning med

Hardsyssels Aarvog XXI

1

2

A. RAVNHOLT:

en sjælden Interesse. Hans Arbejdsdag faldt netop i 19. Aarhundredes sidste Halvdel, og skønt han som Lærer i de fattige Hedesogne Hodsager og Tvis i det ydre delte Kaar med Tidens Landsbydegne, og hans Livsgerning øvedes omtrent i det Tidsrum, da Degnenes Kaar og hele Præg ændredes fra den ældre Tids trykkende Forhold til Nutidens forbedrede Vilkaar, maa det sikkert siges, at Henriksen i Henseende til personlige Egenskaber, Kundskaber og Vi-

den saavel som sand menneskelig Dannelse stod over de fleste af sine samtidige Standsfæller. Hans store Kundskabsfylde og sjældne Evner for Livsgjerningen, hans rige menneskelige og kristelige Erfaring er der sikkert endnu adskillige nulevende, baade Elever og andre, han kom i Berøring med, som vil erkende, at de har nydt Gavn af.

Lærer Niels Sehested Kjerulff Henriksen blev født i Holbæk den 6. Juli 1844. Han var Søn af Farvermester N. F. Henriksen og Hustru Ciliane Johanne Reichnagel. I Holbæk opholdt Henriksen sig til sit 11te Aar, gik i de sidste 3 Aar i en privat Realskole, men blev nu, da Hjemmet opløstes, sat i Pleje hos sin Moders Adoptivfader Skræddermester N. S. Kjerulff i Lemvig, efter hvem han var opkaldt. Her tog han i 1859, knap 15 Aar gammel, den saakaldte lille Præliminæreksamen og fik allerede 1. Maj samme Aar Plads som Huslærer i St. Gammelby, Mejrup v. Holstebro. Efter 2 Aars Forløb blev han nu 1. Maj 1861 konstitueret til »paa eget An- og Tilsvare« at forestaa Undervisningen ved Taabøl Skole i Vestervig Sogn, samt delvis at forestaa Kirkesangen i den store Vestervig Kirke. Efter eget Ønske opgav Henriksen nu denne Gerning efter 1 Aars Forløb for at søge videre Uddannelse som Lærer ved Blaagaards

AF EN LANDSBYLÆRERS DAGBOG 3

Seminarium i København, hvorfra han i Juni 1864 bestod Skolelærereksamen med Karakteren »meget duelig«.

Blandt Henriksens mange Efterladenskaber findes nu en Del Dagbogsoptegnelser, der netop tager deres

Begyndelse kort efter, at han i 1864 har bestaaet sin Eksamen. De bærer alle Vidnesbyrd om hans Grundighed og Akkuratesse ogsaa med alt skriftligt Arbejde. Tillige afspejler sig deri en god Del af Forfatterens bedste Egenskaber ofte prægede paa en Gang af hans gudhengivne Fromhed og hans Sans for Humor. Optegnelserne giver endvidere et godt Billede af

1*

4 A. RAVNHOLT:

mange Tilstande og Forhold i den paagældende Tid og Egn, især naturligvis Henriksens egne Livsforhold, og gengives her i skønsomt Udvalg.

Den nyuddannede seminarist i København.

Henriksen direkte fra dagbogen:

DAGBOG

over mit Livs Begivenheder og Omskiftelser
fra 1ste Juli 1864.

1. Juli. Hvilken mærkelig Forandring er det nu ikke for mig næsten i alt efter min nylig tilendebagte Eksamen. Fra 9. Maj 1863 til 23. Juni 1864 stod jeg for det meste op Kl. 4 Morgen og læste til Aften (det vil sige da i Sommertiden); men nu har jeg i disse Dage sovet om Morgenen indtil Solen med sine varme Straaler oplivede min sovende Sjæl og aabnede mine brune Øjne; ja! i Dag sov jeg ubegribeligt nok til 9 uden mindste Afbrydelser. Dog takker jeg Gud, at jeg har Kraft til at vaage, naar Pligten og mit eget Vel fordrer det. Gid det altid maa være

Den nyuddannede seminarist slapper af efter en veloverstået eksamenstid med læsning fra kl. 4 om morgenen til aften. Nu sover han til kl. 9.

Han nyder tilværelsen og benytter lejligheden til i København at gå på maleriudstilling på Christiansborg. Han besøger studiekammerater. De er på ture sammen og tager også på badetur og en tur i Tivoli bliver det også til med det flotteste fyrværkeri. Han er også ved skrædderen for at få syet et nyt sæt tøj.

Indimellem læser han både svensk, islandsk, engelsk og fransk litteratur. Nu kan han læse af lyst og er ikke forpligtiget af eksamenslæsning.

Han får også lejlighed til at høre gamle Grundtvig, den gamle skjaldekonge i nord (en olding på 80 år) i Vartov Kirke.

3. Juli. At høre gamle Grundtvig tale sin kjære Menighed et Trøstens Ord til, kunde jeg ikke lade være, endskjønt jeg i de sidste Maaneder for det meste maatte lade det være for Eksamenslæsningens Skyld. Fra 10—12 var jeg i dette Øjemed i Vartov Kirke, som altid er opfyldt af en talrig Mængde af Tilhørere, vistnok i Ordets sande Forstand en kristelig Menighed i den sande store Kirke. Hvorlænge den nu 80-aarige Olding vil kunne holde det ud at forrette Hyrdetjenesten er ikke let at sige; thi skjønt hans Aandsevner ere usvækkede, er hans Livskraft desværre overordentlig svækket. Intetsteds i nogen Kirke har jeg fundet en saa dejlig Menighedssang som der, men det er jo ogsaa den gamle Skjaldekonge i Nord, som her er Menighedens Hyrde.

Det bliver også til en udflugt med kammeraterne fra seminariet og deres lærere til "Slottenlund" (Charlottenlund) og videre ud i Dyrehaven med kapervogn. Det blev en festlig dag som afslutning på Blågård, med sang, tale og hyldestråb.

Kronprinsen mødte de også på skovturen og de unge mænd sprang op på træstubbene og hilste ham med hurraråb.

Dagbog Henriksen 1864:

Dette var den sidste Gang jeg samledes med det kjære Blaagaard, og Afskeden var jo, Gud ske Lov, munter og glædelig.

6. Juli. 15.-Aarsdagen for Slaget ved Fredericia er oprundet med skyfri Himmel og straalende Sol, og ligesom Krigen den Gang rasede over Danasletten, saaledes er det ogsaa nu; men den Gang flagrede Sejrens og Lykkens Engel over Danmark, nu derimod ser det desværre ud til, at Danebrog skal trædes under Fødder af Tysklands rovgriske Ørn, da dets ædle Fører, Fr. 7., ligger under Mulde. Ja, det ser i Øjeblikket ud til, at denne Kamp skal være Danmarks sidste Dødskamp. Dog den store Gud raader for alt; paa ham maa vi lide.

I 20 Aar har jeg nu set Dagens Lys som en Dansøn. Gid jeg, naar Timen kommer, maa dø som en saadan i et ubetvunget men frit Fædreland, det gamle Danmarks Rige. — Ja, gid jeg alle mine Levedage maa kunne virke frit i Skolen for de kjære smaa, at jeg maa kunne gjøre dem til kristne og kjærlige Danemænd og -kvinder, der ville elske deres Fædreland og vove Liv og Blod for det, naar det atter er Gang bliver stedt i Fare. — Herren give mig og alle danske Lærere Kraft og Vilje dertil.

Danmark har lige lidt det store nederlag 18. april ved Dybbøl, ovenstående tanker og ord fra dagbogen skal ses i det lys. Den 6. juli er netop Henriksens fødselsdag.

Henriksen skriver de første ansøgninger, bl.a. til kommunalbestyrelsen i Thisted om en stilling på realskolen der.

Dagene går fortsat med ture til Langelinie, til Vartov Kirke og til med lyst at læse de gamle islandske sagaer.

Midt i juli forlader Henriksen København og drager hjem til plejeforældrene i Lemvig.

Lemvig juli 1864 - 65

A. Ravnholt 1927

Efterat Henriksen i Juli Maaned 1864 var rejst hjem til sine Plejeforældre i Lemvig, opholdt han sig i denne By i henvend et Aar, i hvilken Tid han dels var Huslærer hos Konsul Møller og dels forberedte et Par unge Mennesker til Seminariets Mellemlasse. Den ene af disse, N. Christensen, blev senere Lærer ved Lemvig Borgerskole. Samtidig søgte Henriksen naturligvis Embeder, men da det paa den Tid var vanskeligt at faa et saadant, især fordi en Del fordrevne sønderjydske Lærere blev foretrukne, og da Henriksen tillige var meget optaget af de grundtvigske Skoletanker, flyttede han 1865 efter Opfordring af Pastor N. J. Jensen*) til Holstebro, hvor han oprettede en Real-Friskole, der havde Lokale i Vester-gade.

*) Sognepræst i Mejrup og Kateket i Holstebro — senere bekendt under Navnet »Ebeltoft-Jensen«.

Holstebro fra 1865 - 1868

I juli 1865 flytter Henriksen til Holstebro. Her opretter han en privat realskole, samtidig virker han som kirkesanger i Holstebro Kirke og som afløser i Lemvig Kirke.

A. Ravnholt 1927

Under den smukke Titel:

MINDET, ØJEBLIKKET OG FREMTIDSHAABET

foreligger nu fra Henriksens Ophold i Holstebro og senere Liv flere Dagbøger af hvilke her skal gives:

Henriksen 1867:

1867.

Tro, Haab og Kærlighed.

Oktober:

»Ingen kender Dagen, før Solen gaar ned.«
 »Klokken slaar, Tiden gaar, Evigheden forestaar.«
 »Herre! Dine Veje ere usporlige.«

22. November. Naar jeg over Optegnelserne i dette Aar sætter Ordene Tro, Haab og Kærlighed, er det min Tanke dermed at udtrykke, at disse Følelser i dette Tidsrum mere end nogensinde og, hvad det sidste menneskeligt talt angaar, først da stærkt har rørt sig og har fæstet uoprykkelig Rod i Hjertet.

Søndag den 7. April trolovede jeg mig i Vorherres

Navn med min Kæreste, min dyrebare Elise. Jeg var glad til fuldeste Maal, men i Alvor.*)

Det er i Dag Richters Dødsdag, da han paa Vestindiens fjerne Ø, skilt fra hvad han elskede højest paa Jorden, maatte udaande sin Sjæl og samme Dags Aften begravnes. Hjælpeløs stod da min kære Lise i Verden med en lille Datter.***) Men Herren er Enkers Forsørger og faderløses Fader.

Som jeg i Kærlighed føler det som min Pligt at blive en kærlig Fader for hendes lille Datter, er det mit Hjertes højeste Ønske en ligesaa kærlig Mand.

*) Henriksens udmærkede og trofaste Hustru og Medhjælpning Elise Franziska Thorkeline Richter, den Gang Husbestyrerinde for Kordegn Frølund, Holstebro. Hun var Enke efter Skibskaptejn R., der døde som Havnemester paa St. Thomas 1864. Fru Henriksen døde 1896.

**) Emilie, gift med Mejeribestyrer Bang Knudsen, nu boende i Askov.

23 år gammel bliver Henriksen i 1867 forlovet med den 9 år ældre enke Elisa Richter, hvis mand er død på St. Thomas. Hun har en lille datter Emilie på 4 år. Hun arbejder som husbestyrerinde for kordegn Frølund i Holstebro. Ansættelsen er ikke uproblematisk. Hun må arbejde hårdt med lange arbejdsdage. Henriksen synes Frølund udnytter hende, og flere gange er hun også ved at forlade pladsen.

Henriksen – dagbogen 1867.

Lise var atter syg i Aftes og trængte til Hvile; hun arbejder ogsaa for meget i Frølund's Hus. Vorherre bevare hende og lille Emilie. Det var Synd om hun nogensinde skulde komme til at føle sig som Stedbarn. Kl. 9 forlod jeg begge mine kære og gik hjem.

2. November. Heller ikke denne Dag bragte mig Efterretning om det søgte Embede i Slagelse; det er vel nu givet til en anden. Dog mistrøstig er jeg ikke, thi jeg stoler paa Herren. Naar hans Tid kommer, giver han nok et Levebrød til mig og mine kære. Blot nu Lise vil kunne bestaa i Taalmodighed; hun sukker efter en forbedret Stilling. Det er nu Aften og jeg synger: »Bliv hos os, naar Dagen holder« — Bliv hos os ogsaa, naar Livets sidste, bittere Dag holder!

Henriksen har sin private skole i Holstebro, men han sukker efter en fast stilling som lærer og degn med bolig på skolen, så han kan blive gift med sin kærlighed, Elise og de kan få fælles bolig.

Henriksen søger den ene stilling efter den anden overalt i landet. Han søger i Slagelse på Sjælland, i Søllested på Lolland, men hans største drøm er at blive degn i Holstebro. Nu gælder der her i slutningen af 1867 en stilling i Hodsager.

Henriksen – dagbogen 1867

16. November. Af alle de Embeder, jeg har søgt, er der nu kun 4 tilbage. O, Herre hør den Bøn, som jeg stadig opsender om at give mig et lille Levebrød, saa jeg kan blive i Stand til at forsørge mine kære i vort eget fredelige Hjem!

Pastor Reumert med familie bliver i Holstebro og årene derefter en stor støtte for Henriksen. En søn af pastor Reumert går også på Henriksens Skole. De berømte skuespillere Elith og Poul Reumert er søn og sønnesøn af pastoren i Holstebro.

Henriksen har fri adgang til kirken i Holstebro og øver sig i orgelspil her i efteråret 1867.

Den 30. november 1867 sender Henriksen ansøgning til ledigt kald i Hodsager.

Han kæmper voldsomt og inderlig for stillingen. Han besøger alle, som har indflydelse på indstillingen af ansøgere.

Han kommer med posten til Aulum og taler med Pastor Fjelstrup og sognerådsformanden. Han må gå hjem fra Aulum til Holstebro. Mørkt er det, og da han efter 2½ time er kommet til Holstebro, er det med fødder uden hud.

Han præsenterer de pæne eksamenspapirer og har anbefaling med fra pastor Reumert. Pastor Reumert synes dog det er for "lille" en stilling til Henriksen og for langt ude. Han fraråder Hodsager. Men Elise og Henriksen holder alligevel fast ved ansøgningen.

Søndag d. 1. december går turen til Sevel Præstegård for at anbefale sig selv over for provst Bøtcher. I pløje og regn kom han frem og var helt tilsølet. Han tog til gudstjeneste og tog kraftig del i salmesangen.

Henriksen – dagbogen dec. 1867

2. December. I Dag har vi haft den første rigtige Vinterdag med Sne og Frost. Jeg var i Aftes nede hos Lise indtil Kl. 11, hvorpaa jeg forberedte mig til næste Dags Skolegerning. Hvormangen Dag til langt paa Natten har jeg ikke overanstrengt mig med Arbejde for den mig saa kære Skole. Nu tegner det til, at Forholdene nøde mig til af en anden Art Kærlighed at opgive det hele.

Midt i ansøgningsprocessen må Henriksen også passe sin skole. Han har kærlighed til sin skole i Holstebro og børnene der, men han søger alligevel en stilling som degn i Hodsager.

Henriksen – dagbogen 21. december 1867

21. December. Er denne Dag maaske den sidste jeg holder Skole for mine smaa Elever i Holstebro? Denne Tanke fulgte mig hele Tiden under Undervisningen i Formiddags, og jeg maa jo ønske, gid det var saa; skønt det alligevel i saa Fald vil være vemodigt for mig. Gud give mig snart Vished i denne Sag. Børnene anede nok ikke mine Tanker, da jeg til Afsked sang: »Saa vil vi nu sige hverandre Farvel.« — Reumert raadede mig til at rejse ned til Amtmanden i Ringkøbing. Ja, bare jeg havde Raad dertil!

Det er stadig usikkert om Henriksen får stillingen i Hodsager. Sognerådet har kun indstillet ham som nr. 2, og det fylder ham med uro og bange håb.

Børnene i skolen fik ikke fri i god tid før jul. Den 23. december er der eksamen.

Henriksen – dagbogen 23. december 1867

23. December. Efter Forudbestemmelsen har jeg i Dag faaet afholdt Eksamen i min Skole. Pastor Reumert kom Kl. 9^{1/2}, og vi begyndte saa med at synge et Par tostemmige Sange. Dernæst havde vi Dansk, som ikke gik efter mit Ønske eller svarede til Børnenes Kundskaber. Regning gik derimod ganske godt, kun ikke for Aleksander Reumert, ligeledes Tysk. Kl. 12 drak vi Kaffe hos Nødskovs, Reumert, Maler Toft, Første,*) Nødskov og jeg. Pastor Jensen kom Kl. 2^{1/2} og eksaminerede saa i Historie, Engelsk og Geografi. Første i Naturhistorie. Der var ikke andre Forældre tilstede end Stokholm,**) som lod til at være godt tilfreds. Først Kl. 5^{1/2} endte Eksamen, og jeg tror nok alle tilstedeværende i det hele var tilfredse med dens Udfald. Jeg var tilsidst meget træt deraf, og Børnene ikke mindre. — Jeg har nu i Aften været oppe til Kl. 1 for at skrive Børnenes Karakterer ind, saa jeg trænger haardt til Hvile.

Det ses at børnene allerede i 1867 havde både tysk og engelsk. Fyrste var lærer og organist i Holstebro og Stokholm var snedker i Østergade.

Henriksen – dagbogen 24. december 1867

24. December. Det kneb for mig i Morges at komme op tidligt nok til at modtage Børnene Kl. 10. — Vi sang en Julesalme, hvorefter jeg oplæste Karaktererne. Efter atter at have sunget en Julesalme talte jeg et Par Ord til dem og bad en Bøn, hvorefter jeg med vemodige Følelser gav hver især Haanden, ønskede dem en glædelig Jul og derpaa lod dem gaa hjem. Jeg maatte tænke tilbage paa det henrundne Skoleaars rige Afveksling. Kun Gud ved, hvad Fremtiden vil bære i sit Skød. — Højbjerg i Maabjerg besøgte mig før Middag. Jeg lovede ham at forrette Tjenesten for ham i Maabjerg Kirke paa Søndag og Nytaarsdag. Han ønskede hjerteligt, at jeg maatte komme til Hodsager.

I januar tager Henriksen afsked med sine elever i Holstebro. De når at komme til fotograf.

Juleaften og juledag 1867

Henriksen – dagbogen 24 – og 25. december

Henad Eftermiddagen gik jeg ud og købte en lille Julegave til Emilie, hvorpaa jeg gik ned til Frølund. Han indbød mig, vistnok mod sin Villie, til at spise til Aften der. Jeg var nu hjemme for at sige Nødskov det, og Kl. 6 gik jeg atter ned til Frølund. — Efter Bordet søgte Lise og jeg at more Børnene saa godt vi kunde, thi Frølund var træt.

Lises Julegave til mig var et Par smukke Strømper, en Flip og et Slips, og Emilies Julegave var en sort Uhrkæde. Kl. 12 skiltes vi.

»Det var ved Midnatstide, vor Frelser han blev fød; o, borttag al vor Kvide, frels os fra Synd og Død.«

25. December. — Lise og jeg fulgtes ad i Kirke i Formiddags. — Jeg spiste til Aften hos Nødskovs, hvor der var stort Julegilde. Da jeg var misfornøjet med, at de ikke havde bedt Lise med, gik jeg derfra Kl. 8. — Resten af Aftenen tilbragte jeg sammen med Lise, muntert og behageligt.

Den 5. januar 1868 ruller Henriksen sammen med pastor Reumert og en lærer fra Holstebro afsted for at besøge amtmanden. Det er ham som i sidste ende bestemmer, hvem som får stillingen i Hodsager.

Amtmanden fortæller at Henriksen har hans stemme, men han har ikke hørt fra provsten endnu.

De rejsende til Ringkøbing havde to overnatninger. Den sidste aften endte det med et lystigt selskab og mange kaffepunch. Dagen efter var Henriksen med sine egne ord, hæs som en ravneunge.

Henriksen har endnu ikke fået endelig besked pr. brev og han fortsætter med sin skole i første halvdel af januar 1868.

Den 14. januar kommer brevet med udnævnelsen til kirkesanger og lærer i Hodsager

Henriksen – dagbogen 14. og 15. januar 1868

14. Januar. Formiddagen gik i spændt Forventning og der kom intet Brev. — Lidt ængstelig forhørte jeg paa Posthuset i Middags, men blev lidt beroliget, da Sevel Post endnu ikke var kommet. — — Gud hørte mine Bønner! — Som jeg Kl. 2 var inde at drikke Kaffe kom Lavritz færende og meldte, at Posten ventede inde hos mig. Jeg ilede ind, og Gud ske Lov! — han bragte fra Provsten min Udnævnelse til Skolelærer og Kirkesanger i Hodsager. Peter Vejlstrop kom straks med Brev til Lise desangaaende. I Mørkningen gik jeg nogle Ærinder og tilbragte Aftenen hos Lise til Kl. 12. — Gud lade denne Dag spaa os en lykkelig Fremtid!

15. Januar. Saa snart jeg kunde, var jeg i Formiddags nede at lykønske min kære Lise i Anledning af hendes 32. Fødselsdag. — Vi gik nu om til Pastor Reumert i en kort Visit, hvorpaa vi vare inde hos Jakobsens at købe Silketøj til en Kjole, jeg vilde forære hende.

Det var et vemodigt farvel til skolen i Holstebro. Når Henriksen flyttede til Hodsager, ville det være slut. Der var ingen til at føre skolen videre. Der blev serveret chokolade den sidste dag, og børnene drak så de svedte.

Med tårerne trillende ned ad kinderne både hos Henriksen og børnene sagde de farvel til hinanden d. 16. januar. Billedet ovenfor blev så taget d. 17. januar.

Henriksen – dagbogen 16. januar 1868

til Afsked, og derpaa endte vi med Sangen: Saa vil vi nu sige hverandre Farvel. Med Vemod følte jeg det bitre i Afskedsstunden, og Taarerne trillede mig ud af Øjnene, da jeg saa Bedrøvelsen malet i Børnenes Blikke og navnlig Alexanders*) og Lauritz's næsten trøstesløse Hulken. Da gav jeg dem grædende Haanden til Afsked, og bort maatte de gaa for aldrig at samles mere om mig som Børn om deres Lærer. Min Skole, mit eget møjsommeligt samlede Værk, mit en Gang dyrebareste, spredtes nu som Avner for Vinden; men det er jo for en elsket Kvindes Skyld, og Gud vil nok vende det til det gode.

Hodsager 1868 – 1876

Der er mange ting at ordne for Henriksen før afrejsen til Hodsager på hestevogn. Han får nogle få ting med sig, men møbler bliver først bestilt ved snedker.

Det er mørkt, da han ankommer til Hodsager, og der mangler varme i skolen, så han spiser og overnatte på Yllebjerg gård. I det hele taget er gæstfriheden stor og Henriksen spiser og overnatter mange gange den første tid på det nye sted.

Henriksen – dagbogen 22. januar 1868

22. Januar. Saa snart det blev lyst, var jeg oppe og begav mig snart efter paa Vejen herhen ledsaget af en Del af mine tilkommende Elever. Udvendig set tiltalte Hodsager Skole mig straks, men Boligen er mig lidt indskrænket og tarvelig, skønt den alligevel ved min Lises Hjælp skal blive et hyggeligt lille Hjem.

Efterat have faaet de nødvendige Oplysninger af Petersen,*) begyndte vi straks Undervisningen. Skolen er efter min Mening ikke i nogen god Stand; men man kan maaske ikke opnaa at drive det synderlig videre, da jeg har 30—40 smaa og store Børn imellem hinanden. Nu i Jesu Navn begynder jeg min Gerning, saa vil den nok bringe Velsignelse.

Skolen, der ikke var i nogen god stand, var placeret tæt ved kirken. Foruden skolen i Hodsager skulle Henriksen betjene bi skolen i Hallundbæk.

Henriksen starter lige på og hårdt efter at han er ankommet.

Den gamle vikar hjælper Henriksen de første to dage, men så må han også klare sig selv. Det går vel med undervisningen, men han har mange materielle bryderier. Ingenting er kommet i orden i stuen, kun bøgerne er stillet op. Der er hundekoldt og kakkelovnen kan slet ikke varme tilstrækkelig op. Henriksen må i snestorm og stærk frost spadsere til bi skolen i Hallundbæk. Vejret er så dårligt, at næsten ingen elever er mødt. De får fri, og Henriksen får næsten koldbrand i hænderne på vej hjem. I det hele taget er det for alvor vinter det år Henriksen kommer til Hodsager. Vejrforholdene fylder meget i dagbogen, men Henriksen kom jo også i nærkontakt med vejret altid på gåben.

Han er også startet som kirkesanger.

Henriksen – dagbogen februar 1868

16. Februar. Kirkesangen gik i Dag lidt bedre, skønt endnu ikke efter Ønske. Jeg anmodede i Dag Pastor Fjelstrup om at gaa i Kaution for mig i Sparekassen, men han nægtede det meget bestemt. Nu, Gud hjælper mig vel nok til at bøje en andens Sind dertil. I Dag modtog jeg det første Offer i Hodsager. Det var lidt, men Krummer er jo ogsaa Brød.

18. Februar. Jeg har i Aften aflagt den skriftlige Ed og afsendt den tillige med Kaldsbrevet til Biskoppen for at faa Kollats. Herren give mig til de graa Haar Kraft og Villie til at virke til sand Velsignelse for smaa og store i mit jordiske Kald, saa at Familien og Skolen begge maa være mig til Himmerig paa Jorden og altsaa begge lige kære!

Det gik højtideligt sted når man fik et kald som degn i en landsbyskole dengang. Der skulle aflægges ed og kaldsbrevet skulle sendes til biskoppen. Kollats må gå på biskoppens ja til at han kan virke som kirkesanger.

Henriksen mangler i den grad penge. Han beder pastor Fjelstrup i sognet om at kautionere for ham, så han kan få et lån. Men præsten nægter pure, men Henriksen får to landmænd i Hodsager til at kautionere, så han kan få til lidt bohav og få betalt sine gamle regninger bl.a. til købmand Skov i Holstebro.

En landsbylærer dengang havde ikke fast løn men blev honoreret for tjenester og offergave i kirken.

Henriksen – dagbogen april 1868.

April.

5. April. I Eftermiddag gik jeg den lange Vej til St. Gammelby i trist Ensomhed over Yllebjerg Hede og ankom til Gaarden først lidt efter Sengetid; jeg bankede dem op og fik noget at spise og kom i Seng.

6. April. Efterat jeg i Dag havde fortalt Jens og Johanne min Stilling i en og flere Retninger og mit nær forestaaende Bryllup, bad jeg ham om at gaa i Kaution for mig i Sparekassen. Anders fulgte saa med mig op til Lille Gammelby, og Jens Chr. indvil-

gede ogsaa i at gøre det som 2den. De lovede at tage til Byen med mig i Morgen, og glad var jeg over, at denne Sten nu faldt fra mit Hjerte. Om Eftermiddagen skulde jeg da træffe min Brud ved Mejrup Kirke, hvorfor jeg tog Afsked fra Gammelby og ankom samtidig med dem til Kirken i en forrygende Storm. Jens Madsen kørte med os, og snart ankom vi til Holstebro, hvor vort Bryllup skulde staa. Emilie var naturligvis med! Vi tog ind til Nødskovs, og alt fore-

6. april er den dag brylluppet skulle være holdt. Pastor Reumert i Holstebro skulle vie parret.

Men noget gik frygtelig galt. Der var ikke blevet tegnet en enkeforsikring inden brylluppet, som lovet fordrede. Det unge par var som ramt af lynet, men brylluppet måtte udsættes.

kom mig godt; men jeg skulde desværre snart blive ubehageligt skuffet. — Lise og jeg gik snart om til Pastor Reumert, hvor jeg gik ind i hans Arbejdsværelse at tale med Præsten og honorere ham med 10 Rd. I Samtalens Løb kommer jeg uheldigvis til at spørge ham, om jeg umiddelbart efter Brylluppet skulde sikre min eventuelle Enke, eller der kunde hengaa nogle Dage. Forbavset i høj Grad erindrede Pastor Reumert mig om, at det havde vi rent glemte; men Loven fordrede det strengelig i Orden forinden foregaaet Vielse. — Vi stode som lynslagte begge

Henriksen og Elise (Lise kaldet i dagbogen) blev ikke gift, og Niels Vad der var kommet i stadsvognen for at køre de nygifte til Hodsager fik skuffet kun Henriksen med tilbage.

Henriksen når dog ved hjælp af de to kautionister at få 200 rigsdaler med fra sparekassen i Holstebro

Endelig d. 29. april er det kommet i orden med livsforsikringen, og brylluppet kan holdes.

Henriksen – dagbogen 29. april 1868.

29. April. Dagen oprandt noget stormfuldt, men iøvrigt med nogenlunde godt Vejr. Peder Kirkegaard, som jeg havde lejet, kørte os alle til Holstebro. Emilie og jeg var hos Nødskovs, medens Lise selvfølgelig klædte sig paa hos Reumerts. — Kl. omtrent 3 blev vi viede i Holstebro Kirke. Nødskov var Lises og Pastor Jensen min Forlover. Pastor Reumert holdt en meget smuk Tale. Da Vielsen var til Ende, samledes vi alle hos Reumerts, der gjorde et flot lille Gilde. Foruden vedkommende var indbudne: Fru Jensen, Fru Nødskov og Lærer Første. Henimod Spisningens Slutning var ogsaa Peder Kirkegaard til Stede, og flere Skaaler bleve drukne, da Reumert ikke havde sparet paa Vinen.

Da det var Regnvejr, bleve vi samlede indtil Aften, men da det blev Opholdsvejr, toge vi en taknemmelig Afsked med de kære Venner og kørte hjem til Hodsager Skole, hvor vi først ankom sent, men glade over at have naaet at blive forenede med hinanden til ægteskabelig Kærlighed og Medhjælp.

Gud være med os paa vor fælles Livsvandring, hvadenten den skal være kort eller lang. Sorrow og Glæde vil vel nok vandre ved vor Side, og Livet vil

vel tidt give os Modgang; men derfor er vi to til at stride og lide med hinanden.

Endelig har Henriksen fået sin Lise og hendes lille pige Emilie med til Hodsager.

A. Ravnholt

I de følgende Aar bestaar Dagbogen for en stor Del kun af kortere Bemærkninger, der for største Delen handler om Vejrliget, Avl og Afgrøde. Af Optegnelserne gengives her følgende Uddrag:

Henriksen havde fået et degnelod i Hodsager. Det betød, at der var jord med til skolen, som det var lærerens opgave at dyrke og få et udbytte af. Det var en nødvendig del af lønnen.

Dagbogen bærer i høj grad herefter præg af den opgave. Vejret og avlens tilstand bliver ofte kommenteret.

Henriksen – dagbogen sommeren 1868.

1868:
Juni:
Maanednen var tør og blæsende, uden Regn, saa Jorden trænger haardt til Væde, hvis alt ikke skal visne.

Juli:
Den forfærdelige i Mands Minde ukendte Tørke afvisnede alt paa Agrene, saa at Rugen vejredes hen, førend den blev tærsket. Grønt Græs var kun at se langs Aakanten. — Det var ubegribeligt, hvorledes Kreaturerne fristede Livet. Paa 3 Td. Land avlede jeg kun 6½ Trave smalbundet Rug. Det hele kunde været kørt hjem i eet Læs.

September:
Nu først har vi faaet Regn og godt Grødevejr, saa der gror Spergel overalt paa Agrene.
Efteraaret blev saa mildt, at Køerne først blev indbundne den 1. December.

Tørken er forfærdelig den første sommer i Hodsager og avlen er elendig.

Så går der to år før vi igen får et uddrag fra dagbogen, som Ravnholt har sorteret i.

Henriksen – dagbogen pinsen 1870.

5. Juni. Da det var Pintsedag og tillige Grundlovens Aarsdag i Dag, lod jeg min Søn døbe i Kirken, idet jeg ønskede til Gud, at han maa blive en Kristi Mand, en dansk Mand og derved altid stride for Retten og Sandheden i deres forskellige Skikkelser. —

Skoleægteparret har fået en søn. Nu består familien af fire. Den nu 7 år gamle Emilie har fået en lillebror. Sønnen får navnet Frederik Ferdinand Henriksen. Han dør desværre 7 år gammel af skarlagensfeber.

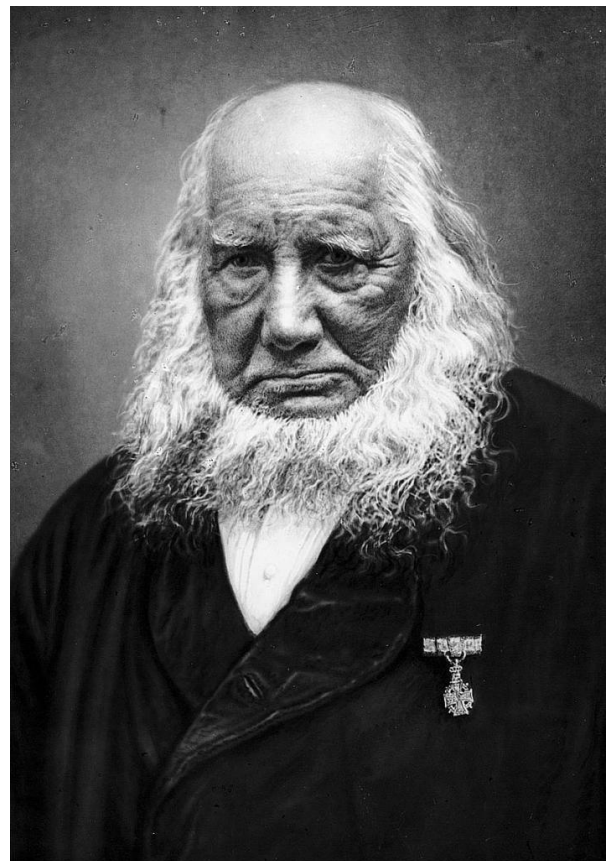
I september 1872 dør Grundtvig. Henriksens åndelige fader er her ikke mere.

Henriksen – dagbogen september 1972

6. September. Bladene bragte os i Dag en smertelig Tidende!

Grundtvig er død!

Han var og er manges som min aandelige Fader her paa Jorden, og jeg kunde ikke forhindre, at Taarer randt mig paa Kinden ved Tanken om Savnet af ham, den 89 aarige gamle, som ogsaa »Heimdals« siger i Meddelelsen derom: »Dette Budskab flyver Norden over og vækker Sorg hos mange, Deltagelse hos alle; thi ingen, selv blandt hans haardeste Modstandere — og dem har han altid haft nok af — vil nægte, at maaske intet andet Liv i vore Dage har fyldt saaledes i det danske, ja, det nordiske Folks Liv som Grundtvigs, og det netop mere jo ældre han blev.« — Der bliver nu et Vennemøde ved hans Kiste. Gud være hans rige, store Sjæl naadig!

89 år – usædvanlig høj alder dengang.

Henriksen havde lange arbejdsdage som lærer, men derudover engagerede han sig også i lokalsamfundet. I Hodsager var oprettet et kanalselskab, hvis formål var at anlægge en kanal langs med Storåen, hvorfra engarealerne kunne vandes og landbrugsudbyttet derved øges. Henriksen var formand for bestyrelsen. Enrico Dalgas fra Hedeselskabet hjalp med konsulent vejledning.

A. Ravnholt.

I de følgende 3 Aar — 1873—74—75 — findes kun faa Dagbogsoptegnelser, ligeledes væsentlig om Vejrlig og Afgrøde.

Det er kun naturligt, at Henriksen ikke tænkte paa at forblive i Hodsager længere end nødvendigt. Hans Haab stod især til at faa et Embede som Kordegn i Holstebro, hvortil han havde »begrundet Ud-sigt, ja næsten Løfte«; men da Embedet omsider blev ledigt var Interessen for ham alligevel kølnet saa meget, at han ved Indstillingen kun fik 4 af Byraadets 9 Stemmer. »Dette var en af mit Livs bitre Skuffelser« siger han selv.

Fra sit Ophold i Hodsager medtog Henriksen »væsentlig kun kære Minder«. Den 7. November 1874 fortæller Dagbogen: »Jeg havde i Dag den Glæde at blive overrakt som Gave fra 12 af Hodsagerkanalens Interessenter et pænt Væguhr til Erkjendtlighed for min Virksomhed ved Kanalanlægget.«

Lærergerning, degnelod på 16 tdr., som han selv til dels drev, kirkesanger, kanalselskabet og aftenskole. Henriksen var en flittig og arbejdsom mand.

Lærer N. K. Henriksen.

Portrættet af Henriksen fra tiden i Hodsager og hustruen Elise Henriksen. Elise døde i 1896. De var gift i 34 år.

Elise Henriksen.

Henriksen holdt også aftenskole for voksne i Hodsager. Der var lagt et program for vinteren.

Henriksen holdt mange foredrag på aftenskolen. Om hvor vigtig oplysning og kundskab er, oplysning om livet i Gud, om menneskelivet, familien, det borgerlige liv, folkelivet og naturen.

Der var gennemgang af Danmarks historie og geografi. Der var retskrivning og hoved – og tavleregning.

Henriksen – dagbogen oktober 1876.

Den 1. Oktober 1876 melder Dagbogen, at jeg »i Gaar blev indstillet som Nr. 1 til Degneembedet i Tvis.« — Den 3. »var jeg i Lemvig og talte med Provst Berggren; han havde allerede for sit Vedkommende indstillet til

Embedet.« Skønt Dagbogen d. 17. Oktober fortæller, at »da Kaldsbrevet endnu ikke kom i Dag, har jeg Frygt for, at jeg skal blive skuffet i mit Haab. — Guds Vilje ske!« —, var Henriksen dog d. 15. Oktober 1876 kaldet til Tvis.

Tvis – 1876 – 1887 – Amalielyst.

D. 15. oktober 1876 blev Henriksen kaldet til lærerembedet i Tvis. Dengang var hovedskolen på Amalielyst - et degnelod tæt på Tvis Kloster.

Hans største ønske var at blive degn i Holstebro, men trods ansøgning var det ikke lykkedes.

Men heldig for Tvis, at de fik en dygtig lærer igennem 35 år. 11 år på Amalielyst og 24 år i Tvis Lund skolen på Frydenlund.

Amalielyst lå på toppen af skrænten ved Storådal. Naturmæssigt var det et smukt sted, med gode landbrugsarealer i engen ved åen. Driften af jorden udgjorde en væsentlig del af degnens løn dengang. Han var ikke fast aflønnet. Han indtægt var bestemt af hvad beboerne ofrede i kirken til degnen og af honorar for tjenester. Der var offergang i kirke ved kirkeårets tre store højtider.

Ejendommen havde været degnelod siden 1833. Der har været 3 degne før Henriksen. Den sidste var afskediget i 1876 på grund af drikfældighed og pigesjov.

Degneloddet lå perfekt i forhold til kirken på klosterøen.

Amalielyst var hovedskolen, men der er også bi skole i Tvis Lund og i Skautrup. Tvis Lund skolen hører under hovedskolen og Skautrup under Nr. Felding Skole.

A. Ravnholt.

ende, der mindes. Dagbogsoptegnelserne fra Tvis er kun nogenlunde fuldstændige i det første Par Aar. Her skal endnu kun medtages et lille Afsnit, der foruden paa ny at give os et Indblik i Henriksens korrekte og grundige Væsen, er interessant til Oplysning om de i Forhold til vore Dage fattige og smaa økonomiske Forhold, hvorunder man da levede. Henriksen førte især i de senere Leveaar temmelig nøjagtigt Regnskab over sine Udgifter og Indtægter. Som Eksempel skal her gengives:

Regnskab over Skoleloddens Indtægt og Udgift 1880.

Tvis Degnebolig var jo den Gang det saakaldte »Amlielyst« beliggende tæt ved Storaen c. $\frac{1}{8}$ Mil vest for Tvis gamle Kirke, c. $\frac{1}{2}$ Mil fra Holstebro.

	Indtægt Kr. Ø.	Udgift Kr. Ø.
Januar:		
6. En So bedækket		1 25
7. Porto og Papir		0 05
13. Betalt Andreas for $\frac{1}{2}$ Dags Pløjning		2 50

14. Hvedeklid til Kreaturerne		5 00
Solgt 1 Pund Smør	0 80	
22. Sabadillefrø til Kreaturvask		0 15
Brandkontingent for Landbruget		0 90
Februar:		
4. Et Grebskaft		0 30
Søm		0 08
Marts:		
13. Solgt $3\frac{1}{2}$ Pund Smør a 80 Øre	2 80	
19. 1 Staldline		15
April:		
6. 5 Snese Æg a 60 Øre	3 00	
1 Pund Smør		95
11. Drikkepenge for Markfrøet		30
16. En Dags Jordarbejde af Georg		4 00
17. $1\frac{1}{2}$ Snese Æg	90	
18. 3 Dages Arbejde af Peder		2 25
22. 1 Dags Arbejde af Georg		4 00
24. Solgt en Ko	100 00	
Markfrø og Lupiner		23 88
3 Dages Arbejde af Peder		2 25
26. Et Skovlskaft		0 40
27. En Dags Markarbejde af Georg		4 00
Transporteres	108 45	51 46

	Indtægt Kr. Ø.	Udgift Kr. Ø.
Transport	108 45	51 46
29. 4 Dages Arbejde af Peder		3 00
Betalt 1 Td. Sædehavre		8 00
Maj:		
1. $1\frac{1}{2}$ Snese Æg a 56 Øre	84	
3. Dagløn for Dræning		1 00
Betalt Drengen af hans Løn		1 25
8. 2 Snese Æg a 50 Øre	1 00	
15. Dagløn $1\frac{1}{2}$ Dag		1 35
21. 2 Snese Æg a 55 Øre	1 10	
3 Sække Gødning		22 50
28. 1 Snese Tøjrepæle		30
31. 150 Stk. Drænrør		3 15
Solgt Soen, 257 Pund a 30 Øre	77 10	
Veje penge		20

Juni:		
2. Modtaget af Erik for 2 Grise	12 00	
4. 1 Pund Smør 65 Øre, 6 Snese Æg a 58 Øre	4 13	
5. Givet Ure Sønner for Ulejligheden med Soen		2 00
6. 1 Skp. Rug til Grisene		1 75
7. Afdrag paa Vandgælden og Renter Porto		11 60
15. 4 Snese Æg	2 56	
1 Skind		40
19. Daglønne til Moust		2 43
28. $\frac{1}{2}$ do.		42
30. Solgt $7\frac{1}{8}$ Pund Smør a 65 Øre	5 11	
4 Snese Æg a 65 Øre	2 60	
Juli:		
9. $\frac{1}{2}$ Dags Brakarbejde		2 50
Transporteres	215 29	112 99

Sådan ser en lærers regnskab ikke ud i dag.

Amalielyst 1950. Her var Tvis Hovedskole fra 1833 – 1887.

A. Ravnholt.

dre. — Kort efter sin Forflyttelse havde han og hans Hustru den store Sorg at miste deres eneste Søn, som døde af Skarlagensfeber den 2. Maj 1877. Da der i 1877 blev bygget et nyt Stuehus til Tvis Skole, fik de der en udmærket og hyggelig Bolig, som de dog maatte forlade, da Skoleforholdene i 1887 blev anordnede saaledes, at Henriksen flyttede op til den nye Skole paa Tvis Mark, samtidig med, at han fik Biskolen i Breinholt at varetage. — Her oppe anlagde Henriksen nu en efter Forholdene stor Have, for hvilken han fik Diplom fra det kgl. danske Haveselskab. — Fru Henriksen døde i Januar 1896.

Tvis – Frydenlund 1887 – 1911.

Tvis fik en ny kirke i 1887. Den gamle kirke på klosterøen blev nedlagt og en ny bygget centralt i sognet. Kirken var dengang den kommende Tvis Bys eneste bygning. Det var den store gård Lauralyst som lagde jord til kirke og kirkegård.

Tvis Kloster og Amalielyst lå i en udkant af Tvis. Nu skulle hovedskolen placeres mere centralt.

Kirkens tilflytning i 1887 medførte også for skolevæsenet en fuldstændig ændring, dog med undtagelse af bi skolen i Skautrup. Det blev ret hurtigt vedtaget, at der på grund af sognets størrelse skulle være fire skoler, og enighed om en skole ved Halgaard med Skautrup som bi skole voldte ingen vanskeligheder. Om de to andre skoler blev der en stærk strid, da flertallet af beboerne ønskede den ene skole anbragt i umiddelbar nærhed af kirken.

Henriksen var meget enig med beboerne.

Tyngdepunktet i sognerådet var af en anden opfattelse, og det gennemførte, at der byggedes en skole på Østergaard mark i Tvis Lund (det nuværende Frydenlund) med en bi skole ved Breinholt, i det

nordøstlige hjørne af den nuværende kommuneplantage.

Degnen i Tvis Lund skulle undervise i bi skolen i Breinholt, medens degnen i Halgaard skulle undervise i Skautrup, dog kun om sommeren. Om vinteren undervistes i de to bi skoler af en af de såkaldte vinterskolelærere, hvis uddannelse almindeligvis bestod i to vintres ophold på en dertil anerkendt skole i Staby. Denne ordning havde allerede en tid været brugt for de to forrige Bi skoler i Tvis Lund og Skautrup.

Halgaard skole fik ikke degnelod, da den nye tid var ved at bryde igennem. Lærergerningen var et selvstændigt embede, og den gamle benævnelse degn blev for Halgaard skoles vedkommende ændret til lærer. Ved skolen i Tvis lund, der blev regnet for sognets første skole (hovedskolen), var der degnelod. Da lodden var en del af degnens løn, klagede han til amtsrådet over sognerådets ansættelse.

Degneloddet i Tvis Lund på 12 tønder land kunne heller ikke tilnærmelsesvis stå mål med det tidligere Amalielyst, som, før de tilhørende engstrækninger blev oversvømmet at vandkraftsøen, var en god lille gård. Et udvalg af amtsrådet, der tog syn på stedet, gav den drastiske erklæring, at loddet var udmærket at holde gæs på, når han ville købe byggen, og sognerådet måtte bøje sig for degnens krav.

I 1902 blev bi skolerne i Skautrup og Breinholt udbygget til selvstændige skoler med egne lærere. Eftersom stationsbyen voksede, blev beliggenheden af skolerne på Østergaard mark og ved Breinholt mere uheldig, og på ny fremkom ønsker om en skole ved kirken, men heller ikke denne gang lykkedes det.

Det lykkedes først i 1964.

Lærer Henriksen er efter 1895 en del syg. Derfor antages en hjælpelærer til at undervise i bi skolen i Breinholt, ligesom enelæreren i Halgård i perioder må varetage hvervet som kirkesanger.

Lærer Henriksen mister sin kone i 1896.

1. maj 1909 fejres Henriksens 50 års jubilæum som lærer, idet man medregner tiden som huslærer lige efter konfirmationen. Beboerne i Tvis var meget glade for deres lærer og han var genstand for megen opmærksomhed. Han lod sig pensionere som 67 år gammel og flyttede til et hus i Tvis By. 70 års dagen 6.juli 1914 blev også fejret med stor opmærksomhed.

Et 100 år gammelt skolebillede, taget på Frydenlund i 1887. Lærer Henriksen, hans hustru og mor sammen med børnene kort efter skolens flytning fra Amalielyst op midt i sognet.

På billedet ses Henriksen med sine skolebørn. Det er fra det år han flyttede til Frydenlund.

I bogen *Lærerne og Samfundet*, bd. II, 1913 portrætteres lærerne og herunder den pensionerede lærer Henriksen. Her kan man læse at:

Henriksen er medlem af bestyrelsen for 101, lærerkreds' pædagogiske læseforening som oprettedes ved hans initiativ.

På Milos' forlag har han udgivet bogen: "Vejledning for kirkesangere ved benyttelse af Kingos salmebog"

1986 – 89 redaktør af: "Ringkøbing Amts Skoletidende".

Bestyrelsesmedlem af Tvis Foredragsforening.

Oprettede en sognebogssamling i Tvis og var formand for den i 35 år

Han havde selv en meget stor bogsamling

I Tvis formand for Åreguleringsbestyrelsen.

En dygtig havedyrker som fik tilkendt 1. præmie og æresdiplom af Det Kongelige Haveselskab.

Gav et stort bidrag da Forsamlingshuset blev bygget i 1909.

Samtidig med sin store lærergerning har han udført en stor og betydningsfuld kulturel indsats for Tvis og dets beboere.

Men han var ikke bare bogens mand, han havde også praktiske kvaliteter når det gælder vanding og dyrkningsforhold, samtidig med han fik en præmieret have ud af den "elendige" jord på Frydenlund.

Det er 100 år siden Henriksen døde.

Han døde 20. marts 1919.

Det er nok værd at mindes den store degn, som i 35 år havde sit virke i Tvis.

Dette skolebillede er taget i Frydenlunds have i foråret 1911 i anledning af lærer Henriksens forestående tilbagetræden som lærer. Den nye lærer Johannes Dons er også med på billedet, men ikke så centralt placeret som »æ' gammel degn'«. Johannes Dons overtog embedet i 1911, men var hjælpelærer for Henriksen i vinteren 1910-1911.

På jorden forrest sidder fra venstre: Christian Nielsen, ukendt, Holger Jensen, Sigvard Dyrmosé, Ferdinand ?, ukendt, Kristen Lund Nørgaard, Jacob Larsen, Christian Dyrmosé, Bertel Larsen, Anders Lauridsen, Peder Eriksen.

I anden række: Martin Nielsen, ukendt, Petrine Dyrmosé, Erikké Jensen, ukendt, Agnes Henriksen, Kristiane Dyrmosé, Emma Lauridsen, Andersine Mikkelsen, Junie Vestergaard, Anine Knudsen, Katrine Lauridsen, ukendt, Thyra Jensen, Kirstine Eriksen.

I tredje række: Oskar Nielsen, Mette Jensen, Mary Nielsen, Marie Andersen, Helga Henriksen, Elisabeth Henriksen, Petra Kammersgaard, Karen Henriksen. Og på den anden side af lærer Henriksen: Dorthea Andersen, Klara Svendsen, Ane Marie Methea Jensen, ukendt, Mads Vestergaard, Frederikke Jensen.

I fjerde række: Peder Jensen, Peder Østerholm Hansen, Aksel Henriksen, Carl Thingsgaard, ukendt, Anders Nygaard, Henrik Nørgaard, Lars Kammersgaard, Christian Dyrmosé, Kristian Laursen, Søren Lund Sørensen, Ejnar Kammersgaard, ukendt, Anders Andersen Skautrup, ukendt, Ingvard Knudsen, Anton Eriksen, Aage Jensen.

I femte række: Anine Pedersen, Marie Nørgaard, Else Vestergaard, Mette Nørgaard, Ane Jensen, Nikoline Jensen Boutrup, Karen Lauridsen, Andrea Knudsen, Siliane Jensen, Kirstine ?, lærer Johannes Dons.

I bageste række: Marius Laursen, Karl Mikkelsen, Martin Jensen Boutrup, ukendt, ukendt.

Kilder:

1. Hardsyssel Årbog 1927 – artikel af A. Ravnholt – Af En Landsbylærers Dagbog s. 1 – 72.
2. Bog - Lærerne og Samfundet bd. II 1913
3. Tvis Bogen – v. Jørgen Mejdahl.